

طراحی نواحی پیک نیک

نواحی پیک نیک

تعریف: عبارتست از انجام یک نوع فعالیت تفریحی که در طول روز با صرف حداقل یک وعده غذای بدون تشریفات در خارج از منزل و در هوای آزاد صورت می گیرد.

انجام پیک نیک از مدتها قبل بعنوان یکی از فعالیتهای تفریحی مورد علاقه مردم در اکثر کشورها معمول بوده است. در ایران خروج مردم در سیزدهم فروردین ماه از منزل و انجام گردش و تفریح زندهترین شاهد در زمینه پیک نیک سنتی است امروزه با گسترش شهرها، توسعه شبکه های ارتباطی، ازدیاد وسایل نقلیه، پیک نیک اکثراً در محلهای توسعه یافته و مجهزه تسهیلات رفاهی صورت می گیرد و در کشورهای توسعه یافته متداول است.

رفتار مردم در فضای سبز

در نواحی پیک نیک (تفریح) هدف رسیدن به یک آرامش و راحتی است، که مردم در آن فضاها احساس می کنند. به همین دلیل وجود فضاهای خصوصی مهم است. معمولاً افراد با سلیقه های مختلف در جوار هم قرار می گیرند. تعدادی می خواهند کاملاً تنها باشند، تعداد دیگری معمولاً می خواهند در جوار دیگران باشند و عده ای هم حالت وسط این دو را شامل می شوند.

انواع پیک نیک

۱- پیک نیک معمولی: استفاده کنندگان از میز و نیمکت پیک نیک که قبلاً در محلهای نصب طراحی شده است، استفاده می نماید.

۲- پیک نیک چمنی: عبارت است از نشستن بر روی چمنها و علفهای سبز و نظایر آن.

زمان و مدت پیک نیک

انجام پیک نیک معمولاً در طول روز صورت می گیرد. عموماً پیک نیک در تعطیلات پایان هفته و یا سایر ایام سال مخصوصاً در فصل تابستان صورت می گیرد. مدت پیک نیک بسته به محل، موقعیت، شرایط طبیعی و عوامل دیگر متغیر است. ولی رویهم رفته حد متوسط طول مدت پیک نیک حدود دو ساعت است.

انواع مناطق پیک نیک

۱- تفریحی ۲- گروهی ۳- بین راهی ۴- خوشه ای جنگلی

انتخاب محل پیک نیک

انواع تفرج معمولی در ایران و جهان از نظر میزان توسعه مورد نظر برای اجرای تفرج در محیط زیست یا سرزمین باز به دو دسته گروه بندی می گردند:

۱- تفرج متمرکز شامل آندسته از تفرجهاست، که نیاز به توسعه دارند و برای برپایی آنها یکسری امکانات زیربنایی باید مهیا شود، مانند: شنا، اسکی، خورگشت، اردو زدن، دوچرخه رانی، بازدید آثار فرهنگی.

۲- تفرج گسترده شامل آندسته از تفرجهاست که نیاز به توسعه ندارند، مانند: کوهنوردی، شکار، و... یا به توسعه اندک نیاز دارند، مانند ماهیگیری، صحرا گردشی، اسب سواری و تماشای جانوران در طبیعت. با توجه به مطالب بالا تفرج خورگشت و اردوگاه جزء تفرجهای متمرکز به حساب می آیند.

طرح نواحی پیک نیک

طرحی از یک مکان پیک نیک با میزها، نیمکتها و اجاق ها باید دارای وسیع ترین طیف انتخاب و بهترین بهره برداری از سایت باشد. در طرح ریزی سایت انواع فضاها با استفاده از شکل زمین، زندگی گیاهی و امکانات موجود در سایت حاصل می شود.

ایجاد محدوده ای با پناهگاهها، چشم اندازهای باز، مکانهای آفتابی و سایه، فضاهای بزرگ برای خانواده های بزرگ و فضاهای کوچک برای دونفرزن و شوهر واز قبیل... در طرح نواحی پیک نیک طرح اولیه و کلی، می تواند به فضاهای کوچکتر در اندازه های متفاوت برای یک یا چند واحد تقسیم شود. تعیین موقعیت فضاها انعکاسی از جنبه های زیر یعنی سیمای ظاهری سایتها، کوچک، گرمادهی، جهت های آفتابی و سایه می باشد.

در ارتباط با طراحی کاشت

درختکاری و ایجاد درختان در این مناطق بایستی حتی الامکان بیشتر با گونه های بومی و مناسب باشد، از اینرو از کاشت انواع گونه های زیستی که منظره شهری به منطقه می دهد بایستی خودداری نمود. درختکاری بایستی از نظر نگهداری، اقتصادی و از گونه های مقاوم به شرایط نامساعد باشد. طراحی باید بر اساس یکی از استفاده های مورد نظر از نظریه یاسازی، کنترل ترافیک، کنترل صدا، جدانمودن از یکدیگر یا جلوگیری از فرسایش، خلق و ایجاد سایه و نظایر آن باشد. برای حفظ یک تناسب خوشایند و معقول بین

فضاهای بازو بسته باید نسبت ۴۰ درصد فضای باز به ۶۰ درصد فضای بسته رعایت شود. در منطقه پیک نیک روشن کردن درختان با حفظ ۵۰٪ تاج پوشش به ایجاد سایه روشن کمک می کند.

واحدهای پیک نیک

نواحی پیک نیک عمدتاً در دسته های ۱۰ تا ۱۰۰ تائی با ۱۰/۷ متر فاصله بین آنها طراحی می شوند. هر واحد پیک نیک تقریباً حدود ۳۶ متر مربع فضا دارد یک ظرفیت، شامل ۲۰ واحد پیک نیک به فضای بازی حدود ۴۰۰۰ متر مربع نیاز دارد که با یک مانع به فاصله ۶۰ متر از فعالیتهای دیگر در اطراف فاصله دارد. هر وسیله ای برای ارائه خدمات باید حداکثر تا فاصله ۱۲۲ متری از پیک نیک مهیا شود. شیر آب حداکثر در فاصله ۳۰ متری از هر واحد باشد. مرکز پارکینگ یک فضایی حدود یک پنجم کل فضای پیک نیک را نیاز دارد.

مبلان نواحی پیک نیک

دو نوع نیمکت وجود دارد:

۱- آنهایی که در روی زمین ثابت می شوند و با حفر کردن، داخل زمین قرار می گیرند. این نوع به آسانی به سرقت برده نشده و دارای ساخت تازه تری می باشند، به طوری که قطعات میز و نیمکت مجزا از هم بوده و در کنار هم کار گذاشته شده اند.

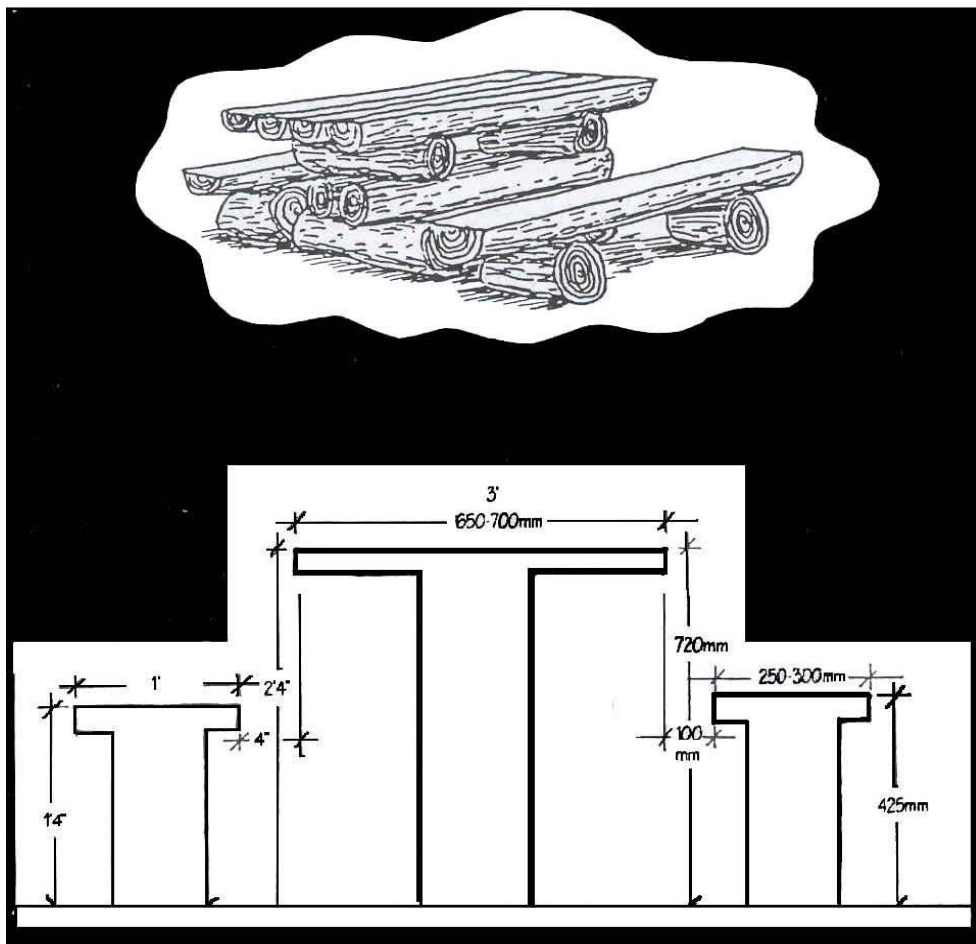
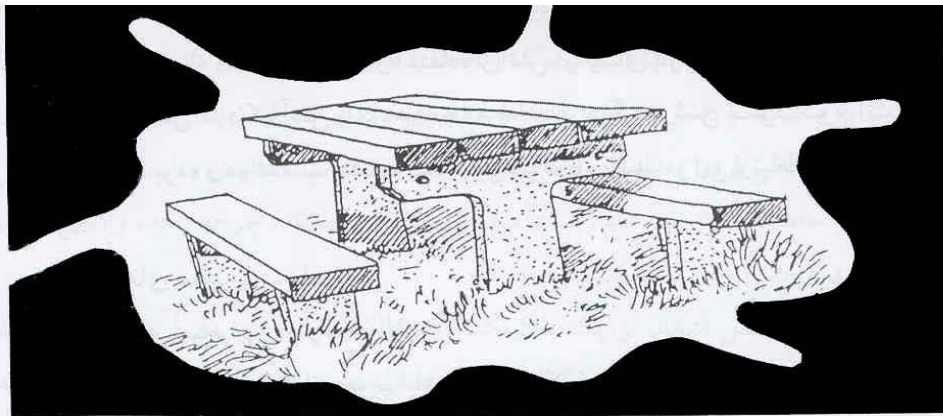
۲- آنهایی که قابلیت تحرک دارند و بالای زمین قرار می گیرند معمولاً بصورت یک مرتبه (میز و نیمکت با هم) ساخته می شوند. این وسایل بادوام بوده و برای فرح بخشی مورد نیاز هستند. موادی که برای میز و نیمکتها مورد استفاده قرار می گیرد، شامل بتون، استیل، پلاستیک و چوب است. چارچوبهای بتونی با نیمکت چوبی و میز با رویه چوبی، سخت و بادوام هستند، اما در مقام مقایسه بدون بازده بوده و یک چیز تکراری و ناخوشایند با ظاهری شهری است.

انواع مختلفی از بتن در رنگهای متنوع با بافتهای خشن استفاده می شود. اما آنها اصلاً مناسب چشم اندازهای طبیعی نیستند تنها هنگامی که سنگ بخش قابل ملاحظه ای از محیط را تشکیل داد، و پایه های میز بکار رفته ساده و هم رنگ پیرامون باشد، بتن کاملاً مناسب است.

فلز: استیل رنگ شده منظره شهری دارد، در صورتیکه استیل دارای پوشش پلاستیک یا لعابدار، خیلی بهتر به نظر می رسد.

پلاستیک: در بعضی جاها به عنوان جانشین چوب مورد استفاده قرار می گیرد. پلاستیک بازیافتی شبیه چوب بوده و دارای پوشش سخت است ولی می تواند همانند چوب کار کند و مطلوب است.

چوب : از تمام جهات مناسب است. روشهای معمول در استفاده چوب بکاربردن الوارهای یک تکه جهت دادن یک منظره روستایی به یک مکان می باشد. سطح میز و نیمکت باید صاف باشد و می توان از بخشهای نیم دایره ، کنده های اره شده و پرداخته شده استفاده کرد.

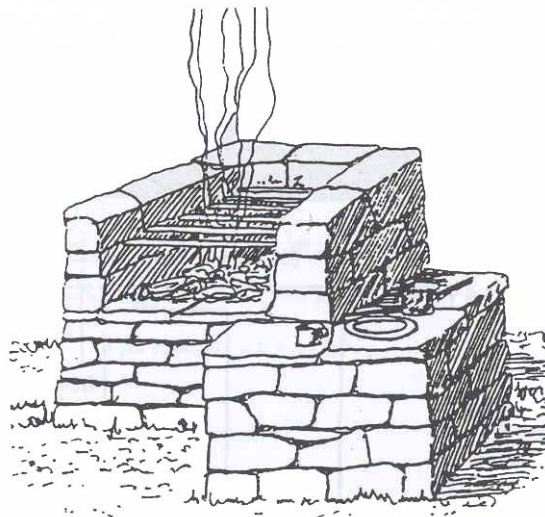
سدر، بلوط، سیاه کاج و شاه بلوط برای این کار چوب مناسبی دارند و صنوبر و کاج اسکاتلندی برای این کار در درجه دوم قرار دارند. دیگر چوبها قبل از اینکه در معرض هوا قرار گیرند نیاز به حفاظ دارند. رنگهای ترکیبی یا خانگی باید کم مصرف شوند ، زیرا آنها اغلب ساختارهای بومی را ناجور به نظمی رسانند، بهتر است از رنگهای روغنی استفاده شود.

اجاق ها

شرایط آب و هوای خوب پخت و پز در هوای آزاد را دلپذیر می سازد. خطرات آتش برای چشم انداز در بسیاری از مناطق بالاست و استفاده از آتش در فضای باز بسیار مهم است. اجاق ها یک علامت مشخص دارد که آتش را در همانجا و نه جای دیگر روشن نمود. نوع آتشدان می تواند متفاوت بوده و در تناسب بافت و تمدن بومی محل باشد. در این ارتباط دو نوع اصلی وجود دارد:

۱- آتش های صحرائی سطح پایین

۲- آتش های صحرائی در ارتفاع بالا

سوخت برای اجاقها می تواند چوب باشد که از مراکز فروش در محل خریداری می شود یا از محل جمع آوری می گردد. ذغال چوب هم می تواند استفاده شود بویژه در اجاقهای در ارتفاع بالا یا پایه دار و بلند که ذغال چوب را استفاده کننده ها می توانند به همراه خود بیاورند. مزیت چوب اینست، که گرمای بیشتری را تولید می کند، مراقب از آن آسان و خاکستر کمتری تولید می کند.

زباله

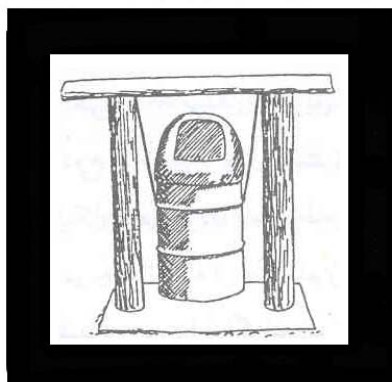
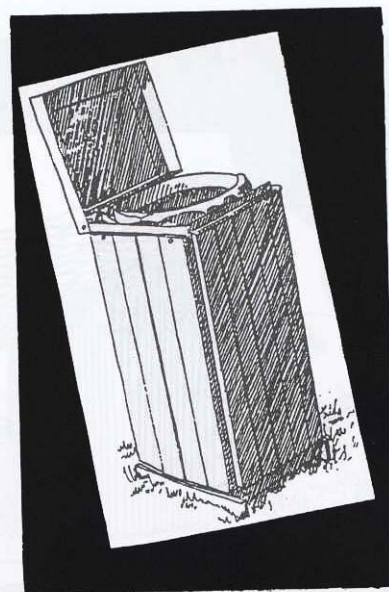
در همه زمانها انواع مختلفی از زباله در نواحی پیک نیک و مکانهای برپائی آتش وجود دارد. هیچ چیز به آن اندازه که درجائی آشغال بر روی زمین باشد، سایت را زشت و بد منظره نمی کند، لذا آشغالها باید به طور قطع مدیریت و سازماندهی شوند، در این زمینه دو روش وجود دارد:

یکی اینکه مردم را تشویق کنیم که زباله ها را با خود به بیرون از سایت ببرند.

دوم اینکه در داخل سایت زباله ها جمع آوری شود وظروف زباله ای را برای آنها مهیاکنیم برای اینکار کافی بودن تعداد ظروف، قرارگیری صحیح آنها در محلهای مناسب است. در جاهایی که از نظر علم زیست محیطی پیشرفته هستند، چرخه مجدد زباله در سایتهای برون شهری مورد اجرا گرفته است. چندین سطل آشغال نزدیک پارکینگ ماشینها قرار گرفته و مردم را تشویق می کنند تا شیشه، قوطیهای آلومینیومی و دیگر زباله ها را جدا کنند و برای چرخه مجدد فرستاده شود.

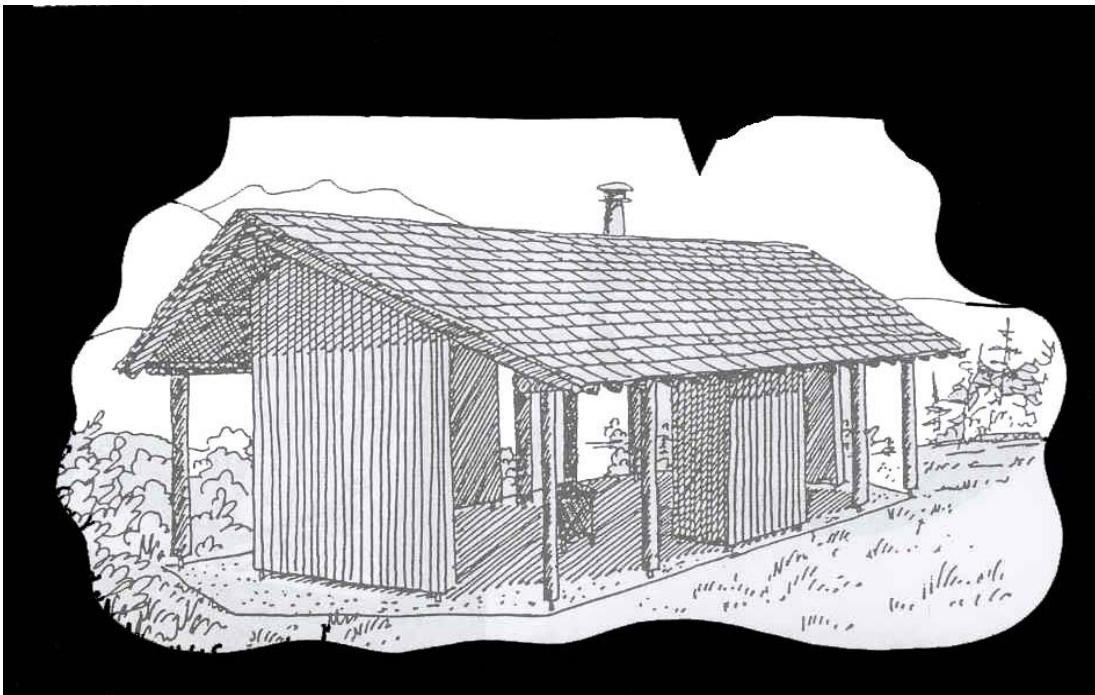
آب آشامیدنی

در بیشتر مناطق برون شهری بعلت شرایط آب و هوایی و فعالیتهای که انجام می گیرند، مقدار زیادی آب آشامیدنی قابل دسترس می طلبد. فواره های نوشیدن آب می تواند روی تیر چوبی ساده اما ظریف و زیاد در اطراف محل پارک ماشین یا در ساختمان تسهیلات بهداشتی عمومی نصب شود.

پناهگاه‌های نواحی پیک نیک

در آب و هوایی بارانی و جایی که نیمکتها، میزها و چمن‌ها اغلب خیس هستند آب و هوای گرم، جایی که سایه مهم است، ولی بوسیله درختان نمی‌تواند تأمین شود، آب و هوای بادخیز جایی که سایبان با یک شومینه داخل آن مطلوب است، محل‌هایی که حشره‌ها بسیار شایع هستند، وجود پناهگاه می‌تواند بسیار مفید باشد و پناهگاه‌ها تا حدود زیادی متأثر از ساختارهای بومی و محیط‌های جنگلی می‌باشند و اگر در آن محل جنبه زیباشناسی پناهگاه مدنظر است، با طراحی معماری از نظر فرم و مصالح مورد استفاده دست یافتنی است.

منبع: مجموعه مقالات همایش‌های آموزشی و پژوهشی فضای سبز شهر تهران (جلد دوم)